

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 lit., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethető: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben. Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorát 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetéseket felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Vogler (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Pesten: Haasenstein és Vogler Uritca 13. Lang et Schwarz, Fűrdőutca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart. Nyiltér sora 20 kr.

Előfizetés

„Kolozsvári Közlöny“-re.

Megjelen naponként
egész nagy íven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft o. é.
kilencz óra 9 „ „ „
félévre 6 „ „ „
énegyedre 3 „ „ „

Az előfizetések egyenesen a szerkesztőséghez küldendők be.

A „Kolozsv. Közlöny“
szerkesztősége.

Néhány szó a középtanodai oktatásról.

I.

(K—G.) Azon termékeny, s az utóbbi időben a napi sajtó terén mind sürűbb hullámokat vető eszme-mozgalom, mely tanügyünk reformját illetőleg úgy általánosan, mint a legapróbb részletekig kihatólag megindult, lehetetlen, hogy hidegen, érintetlenül hagyja a nemzetünk jövőjeért érezni tudó kebleket. Oly örömdetes tény ez, melyben lehetetlen fel nem ismerni az idők jelét, s századunk irányát, mely minden nap, minden órában új posztókat hódít, új és új elveket tűz a tovább haladás zászlójára.

A mult tévelygéseim elmerülő, kétségbeeső léleknek önmagávali meghasonlása, az emberiség gyakran téves irányban haladása felletti töprengés megnyugszik, ugyszólva engesztelő áldozatot talál a jelenben, midőn az emberiség legjobbjai, maga az emberiség igyekszik boldogulása megalapításán munkálni, üdvös, célra vezető eszközökkel a helyes uton haladva.

Ambár most is elszomorító a tudat, hogy századoknak kellett meddő harcok között lezajlani, örökös huza-vonásban eltelni, míg az emberiség nemesebb érzéke, ösztöne feltalálta azon tét, melyen kívül nemesen, emberhez illőleg haladni, küzdeni nem lehet, melynek határain belül termik csak hervadhatlan babér a szellemi harcok számára; — de nekünk, kik szerencsések vagyunk e század gyermekei lenni, feladatunk nem a multakon elmerengés, hanem az, hogy a jelenben megindult, s az emberiség arcuzatát megváltoztatni célzó általános eszmeiránylatokhoz szívvel, lélekkel csatlakozzunk, hogy e nagy, szent harcban egyen-egyen kicsi úgy mint nagy, megoldjuk a nagyszerű feladat reánk eső részét legjobb erőinkkel.

Ezen eszme-iránylatok között az emberiség igazi érdekeivel, egy sem áll szorosabb kapcsolatban, következésképp figyelmünkre egyik sem méltóbb, mint azon mozgalom, mely a tanügy terén az utóbbi időben kifejtett s mely azóta folyvást növekvőben van, mint a termékenyítve tova hömpölygő folyam. Árhoz hasonlít ez eszme-harc, mely vagy hátán visz, vagy magával sodor, de érintetlenül nem hagy; melynek hullámai érintik a büszke palotákat épűgy, mint a kunyhók küszöbeit.

A tusának e cosmopoliticus szinezete nem hogy ártana az ügynek, sőt azt vonzóvá, éltetővé teszi. A tér át van adva a nyilvánosságának, magának az emberiségnek azért, hadd mutassa meg, hogy már egyszer tud is, akar is kovácsalenni önszerencséjének, — hadd

mutassa meg, hogy be van már növe a fejlettsége.

Ha a tanügy terén megindult mozgalmak az utóbbi időben úgy qualitas, mint quantitas tekintetében oly óriási dimenziókat vettek, minőt a multban hiába keresünk, azt, — talán nem tévedünk, ha kimondjuk, — ép a nyilvánosság szülte mint minden nagyot és nemest.

Ne feledjük, hogy korunk, s a mult között e tekintetben is nagy irt kell áthidalnunk. Régen négy fal között, kevesek által kigondolva, készítették a tanrendszereket; e falak közé laicus embernek bepillantani nem is igen lehetett. Nem csoda tehát, ha a kevesek által kigondolt mű kevésbé felelt meg az emberiség közszükségletének; nem csoda, ha éles ellentétben állott nem egyszer a nagy nehezen nyilvánulni tudó közvéleménnyel, s az alkotók kevésbé voltak tekintettel erre, inkább más szempontokat vévén irányadókul.

Csak itt-ott látunk szorványoson egyeseket az ügy élére állni, a közszükség kívánalmait kitapogatni, s e kívánalmak és nézet-irányok megvalósítására fűt, fát megmozgatni, hogy a népmivelődé igazi érdekei kielégítenek.

Ma más kép tárul elébünk. Nyitva az ut, szabad a tér mindenki számára. Ma, valamint mindenből, úgy a nevelés ügyéből is közmegegyőződést csinálunk. A régi kirekesztő megszorító módszer eltűnt, s helyét az általánosító, a kiterjesztő, a mindent átkaroló gyakorlat foglalta el, mely akkor ulti legfényesebb diadalát, ha minél több öntudatos munkást számíthat. A társadalom jelen miveltéségi viszonyai között már oda jutottunk, hogy bármely intézménynél, mint legfőbb kelléket megkivánjuk, miszerint az a mennyire csak lehet összhangba, harmoniába álljon a nép közmivelődése igényeivel, mert tudjuk, hogy egy intézmény sem számíthat tartós fennmaradásra, ha nem áll szoros és viszonyos kapcsolatban a népek élet-érdekeivel.

Hazánkban örömmel constatáljuk e tény, a köznevelés ügye immár közkinésé vált. Ez a legpregnansabb bizonyítéka annak, hogy a nevelés ügye általános nemzeti ügy, s ilyennek tekintti azt mindenki. Sokkal magosabbak, szellemiebbek, szentebbek azon érdekek, melyek ehhez vannak fűzve, semhogy abból egyik, vagy másik fél pártkérdést merészelve csinálni. Mindnyájá egyetért abban, hogy itt kezdet kell fogni, hogy ide az erők concentrálása szükséges, ha a cél: maradandót alkotni.

Ez ügy tárgyalása, mindenoldalu megvitatása, ép jelzett általános természetéből kifolyólag, nincs e vagy ama laphoz kötve.

A hazai sajtónak, mint a közmivelődési intézmények nyilvános munkásának, órének első sorban kötelessége különbség nélkül, oly kérdéseket vitatni meg, melyek a politikai pártálláson fölül emelkedve, általános kulturai jelleggel bírnak, megoldani úgy, a mint nem a pillanat érdeke, hanem a nemzet örökké tartó élete és jövője maga követeli. Ép ezért tegyük félre minden kiesinyes szőrszálhasogatást, tegyük félre a párttekinetet, oly fontos ügy szellőztetésénél, minő a nemzeti közoktatás kérdése. — Az igaz hazafui meggyőződés érzetével foglalkozzunk e kérdéssel, s így mondjuk el róla nézeteinket.

Célunk néhány cikkben elmondani egyéni nézetünket közoktatásunk jelenlegi állásáról, különös tekintettel középtanodáink állapotára, annál is inkább, mert mai napság a pro et contra viták leginkább e kö-

rül folynak. — Nem akarjuk, mert nem is tudnók megzavarni azt a szép harmoniát, mely e kérdés elodázhatatlansága körül kifejtett, észlelhető. Sőt, kérhetné bárki is, mire való a szószaporítás, midőn az országnak már annyi kitűnő capacitása mondotta el véleményes nézetét e kérdéstről, midőn már kész tervezet is van róla a cultusminister asztalán?

A felmerülhető illetén ellenvetésre válaszunk: a jóakarattal párosult igyekezet sehol sem fölösleges; ha nem épít, legalább rontani nem szokott. Aztán oly fontos ügy szellőztetésénél, minő a közoktatás ügye, mi senkit se tartunk se igen nagynak, se igen kicsinek; mert van minden emberben egy munkára serkentő hatalom, a kötelesség szava, melyet elnémitani, vagy parancsszavára nem hallgatni, szerintünk, polgári bűn.

Érezzük, hogy új elvekkel, eszmékkel talán nem fogunk előállani e nagy szellemi átalakulás küzdelmében; a mit mondók vagyunk, inkább csak a mindennapi tapasztalatból vont következtetések eredményei. — De batorit az a tudat, hogy a való élethez, az adatok legtisztább, legüditőbb forrásához közel állva talán még is ötlött szemünkbe sok olyan dolog, melynek alantabb fekvő részletei a magasabb szempontból vizsgálódók figyelmét kikerülhették. — Ép ezért inkább csak a tapasztalaton nyugvó jelenségek constatálására szorítkozunk.

Még egyet. — Vizsgálódásunk tulajdonképi tárgyát a felekezeti közép iskolák képezik, mert ezek viszonyaival, jelenlegi állapotával, s az azokban uralgó szellemmel vagyunk csak némileg ismeretesek. De, ha meggondoljuk, hogy az erdélyi részekben a középtanodák tulnyomó többsége ép a felekezetek kezében van, elég tág mező marad fenn a vizsgálódásra.

Az oktatásügy, s az ezzel kapcsolatos kulturai intézmények, nevezetesen az alsó és felső nevelésügy tágas mezejére csak ott és akkor lépünk át, a hol és a midőn a szoros kapcsolat, mely az egyes oktatási fokozatok között létezik, azt így követeli; a hol e tekintetek nem lesznek irányadók, szorosan felvett tárgyunknál maradunk, annál is inkább, mert még így is szerfelett bajos az anyagot néhány cikk szűk keretébe foglalni.

Legújabb táviratok.

Bécs. apr. 8. A magyar delegáció hadügyi bizottsága elintézte a hadügyi budget extraordinariumát. Továbbá a tengerészeti bizottmány is végig tárgyalta a tengerészeti budgetet. A külügyi bizottmány szintén bevégezte a tárgyalást a külügyi költségvetés felett. Holnap a magyar delegáció déli 1 órakor nyilvános ülést tart.

Bécs. apr. 7. Ma osztatott ki a delegatusok közt a „Veres-könyv“, mely a Laurion-kérdésre vonatkozólag 43 okmányt, a Persiába való osztrák küldöttségre vonatkozólag 2 okmányt és a Franciaországgal kereskedelmi szerződés kiviteltére vonatkozólag 9 okmányt tartalmaz.

Bécs. apr. 7. A főudvarmesteri hivataltól a bir. tanács mindkét házhoz meghívások érkeztek a Gizella főhercegnő menyegzői ünnepélyességeiben való részvételre. — A Bécs város sorsolási kölesönére és a hivatalnokok fizetésének szabályozására vonatkozó tvjavaslatok a főrendiház által változatlanul elfogadtattak. Az állami törvényesszékhez Napadiewitz tanácselnök választott meg.

Lemberg. apr. 7. A ruthenek küldöttséget menesztettek Bécsbe, hogy a miniszteriumnak a választási reform keresztülvitelért köszönetet mondjanak.

Triest, apr. 7. Zanzibarból jelentik, hogy a szultán hajlandó megengedni egy osztrák-magyar consuluatust felállítását és a kötdendő kereskedelmi szerződésben a leginkább kedvezményezett nemzeteknek adott jogokat szintén megadni.

Lissabon, apr. 7. Egy madridi sürgöny szerint pénzzel ellátott ügynökök érkeztek oda Portugaliából, a forradalmi izgatások szitása végett. A carlisták Elgasban, a spanyol határon Spanyolországba küldendő izgatókat toborozanak.

Brüssel, apr. 6. Az „Ind. belge“ egy madridi levele hevesen kikel azon hírek ellen, melyek Spanyolország helyzetét kétségbeesettnek állítják. E levél szerint a fegyelmetlenség a hadseregben korántsem oly jelentékeny, mint mondják, valamint a némely helyen felmerült nyugtalanságok sem bírnak komoly jellemmel.

Szent-Pétervár, apr. 7. Febr. 22-én az orosz csapatok megütköztek a turkoman lovassággal; ez utóbbiak üldözöbe vétettek; néhány holtat és sebesültet vesztek; az oroszok részéről csak egy(?) sebesült van. Az oroszok 430 fevét ejtették zsákmányul.

A királyföldi románok kérvénye a Királyföld rendezése tárgyában.

A Királyföldön mai napig a szabad királyi városok jogát és címét a következő városok viselték: Nagy-Seben, Szászváros, Szász-Sebes, Medgyes, Segesvár, Brassó és Beszterce. — A magyarországi törvényhozó testület (1870. 42. t. cz. 1. §.) valamennyi országos szabad kir. városok jogait elismerte, és azoknak saját municipális önkormányzatot adott, tekintetbe vévén volt jogait és a műveltség, ipar és kereskedelem és más városbeli érdekeit. — Ugyanazon elismerést igényelhetnek a fennehílt királyföldi szab. kir. városok, mivel Erdély legelső városainak sorában állanak. Ezen szab. kir. városok kikülönítése a királyföldi községek municipumaiból, különösen Seben és Brassó városoknak, mint Erdély legelső városainak, nemcsak igazolható, hanem szükséges is.

Ezen szükségesség alapszik a királyföldi lakosok sajtáságain és történetén.

A Királyföld története bizonyítja, hogy a szabad kir. városok, melyek az egész municipium politikai közigazgatását magában összpontosítani voltak képesek, és a földművelő községek felett véduri felsőbbséget bitorolni tudtak, ezekkel a községekkel folytonos ellenségeskedésbe jutottak. Azon időben, midőn még a szász nemzet az egész Királyföld felett uralkodott, a szász földművelő községek küzdöttek e városok felsőbbisége ellen, és ezen küzdelem legalább azt eredményezte, hogy a városok befolyása a municipium ügyeire némileg csekélyebb lett.

Igy pl. közreműködtek a városok a municipális hivatalnokok választásánál és a municipális ügyek vitásánál és elintézésénél, csekélyebb mértékben, csak 6—6 képviselőt küldvén a municipális gyűlésbe, a mi az országgyűlési választásoknál is történt, a mint az a 180. §. szabályzati pontokból látható, melyek legutóbbig szolgálták zsinórmértékül. — A földművelő községek soha sem túrték a városok felsőbbiségét.

Csak az 1869-ki ideiglenes szervezeti szabályzatnál fogva lett a városoknak minden történeti és törvényes alap nélkül a municipális gyűlésben nagyobb befolyás megengedve, hihetőleg csak azon czélból, hogy a többnyire szász-lakta városok ilyen képviselők által a szász-germán elem tulnyomó felsőbbisége a többi nemzetiségek felett létesítenek.

Ezen felsőbbiség gyakorlatának célja kettős vala: az első volt valamennyi municipális községek érdekei megrövidítése illetőleg ezek rovására a városi érdekek előmozdítása, hogy minden a városok előnyére fordíthatassék; a második volt a szász-germán elem uralma a többi királyföldi lakók felett.

Mig az első esetben valamennyi földművelő községek, nemzeti különbség nélkül, érdekeiket védtek, e második esetben a szász földművelő községek érdeke egyesül a városi szász községekével.

A városok egyesítése a municipiummal, és városok mesterként módon eszközölt többsége a municipiumokban csak azt eredményezte, hogy most új alakban hozzák be a szászok a felsőbbbsége a többi román és magyar lakosság fölött valamennyi királyföldi kisebb községekben.

Hogyan lehetne máskülönben, mint a szászok ezen felsőbbbségével, igazolni azon közülményt, hogy pl. Szabvárossa, mely alig számít többet 18,000 lakosnál, a hasonló municipális székgyűlésbe ugyanannyi képviselőt küld mint az összes többi Székbeli községek, melyek 70,000 lakosnál többre számítanak, míg ezen székben a románság az abszolút többséggel bír, és terjedelmes kereskedelemmel, baromtenyésztéssel és iparral foglalkozik.

Csaknem felesleges tovább indokolni, hogy a városok illetén képviselője által a magyarországi törvényhozó testület által ígért egyenjogúság megsemmisül. Fentebb említettük, hogy a Királyföldön, kivált Nagyszében székben és Brassó vidékén, még más oly sajtósági viszonyok is léteznek, a melyek a városok teljes kiküszöbölését követelik a földmivel községek municipiumából. Minthogy ezen viszonyok birtoki természetűek, melyen hatnak a községek belérékeibe.

Már a városok eredeti uralma alatt, ők saját tisztogók által a községek vagyonát különféle czimek alatt támadták meg.

A városi centumviratus választotta meg közgazgatási tanácsosait és polgármesterét, mely a város és szék hivatala volt, és a vidéket tanácsosai, mint kiküldött inspektorai által kormányozta, a mi mai napig is történik. — Ezen hivatalnokok által (hivatalnokai fizetésre, dísznő-adó, juh-adó, bárány-adó, erdő- és legelő-adó, descensus, fa illeték, ünne pi ajándék, sat.) a városok sok, de különösen aróman községek területén és alldiumokban birtokigényeket bitoroltak, melyek nyoma mai napig is fennáll.

Ilyen bonyolult birtokviszonyok, okoztak és okoznak számtalan polgári és politika perpatvart a városok és községek közt, melyeket elősorolni a jelen irat szük tere nem enged.

A község nem képes majorsági jövedelmeit megkapni és szabályozni, mivel ebben a város és a bérlők akadályozzák, és pedig a városi tanácsnál benyújtott perbeli kereset-panaszszal; a községi lakosok favágási és legeltetési jogukat nem gyakorolhatják, mivel az inspektor ebben akadályozza, és a város azokat birtok háborításért bevádolja, az inspektor ellátja a községi erdőeszközök megesketését, mivel, úgy ugymond, az erdők a városé vagy a szász nemzeté; a község nem meri érdeit és legelőit őriztetni, mivel a városi tanács és inspektor ugyanazon ürügy alatt akadályozza, több község lakossai nem mernek fa és szén mennyiséget erdőkből a szeben piaczra hozni, mivel a városi előjáróság áruikat elkobozza azon ürügy alatt, hogy az erdő a városé, vagy a szász egyetemé; ha egy község birtokát törvényesen akarja védeni, a tanács és inspektor csendőrokkal és katonai kareőrrel fenyegeti, és száz meg száz ilyen bajokat sorolhatnánk fel, kivált Szeben-Szék-

ben alig van román község, mely nem volna hasonló perben Szeben városával, vagy a szász egyetemmel.

Elegendő bizonyítékot szolgáltatnak erre Resinár, Poplaka, Bungárd, Secsel, és a többi perej, valamint Szelistye és Talmács fiókszékek roppant perej, melyek a magyar országgyűlés elé is kerültek, nemkülönben a 14. román és székely törsvári községek perej Brassó városa ellen, és sok más hasonló perek több municipiumokban. Szebeuszékében még azon különlegesség is előfordul, hogy az egyetem vagy a szász nemzet hét bírái (eleintén Szeben városával együtt, későbbben külön) hasonló birtokigényeket emeltek Szelistye és Talmács fiókszéki és más községek ellen, a melyek rendkívüli uton Szeben város tanácsa és inspektorai alá mint jobbágy-községek és idegen jószágok lettek rendelve. Ilyen viszonyok közt tehát, míg tudniillik a tanács és inspektorok a várostól függenek, és a fennálló miniszteri rendeletek szerint (belügyminiszter. rend. 1869. martius 14-ről 6201 és 963 sz. a.) az inspektorok az első, a tanács pedig a második fokú politikai hatóság, a melyek minden politikai ügyben döntenek, valamint azon ügyekben is, melyek a regáljogok gyakorlatában határoznak (l. belügyminiszter. rend. 1868. jul. 7.) valamint az erdészeti törvények által elintézendő ügyekben; senki sem esodálkozhatik, hogy a román, általában a nem-szász községek a legigazságosabb ügyeket is a szász városok és egyetem javára elvesztették sőt jogpereiket is az új törvényszéki szervezésig, a míg e fennemlített városi tanácsok mint törvényszékek működtek, elvesztették.

Ezen körülmények és következmények a lakosokat aggodalommal és rettegéssel töltötték el a jövőre nézve is. — Még a határjog és vízhasználati jogok is az egyes szász és nem szász falvak közt hasonló huzamos peres állapotban sinlődnék, mely pereket a városi tanácsok a szász községek javára döntöttek el, a miről száz meg száz példát említhetnénk.

Ha azon körülményt is tekintetbe vesszük, hogy egy darab idő óta csaknem minden vegyes községben, melyben a szászok vagy számuknál vagy a censusal fogva képeznek többséget a képviselőben, — a községi képviselők hatalatlan módon jelentékeny közbizonyt (erdőket, birtokokat, pénzeket, korosmát stb. stb.) a szász evangélikus egyházak javára idegenitenek; el csak azon czélből, hogy az illetékes közös élvezetet elvonják a többi nem szász lakóktól, mely visszaélések ellen a román és magyar lakosok hasztalan tiltakoznak, minden elfogulatlan és jogéztelmű ember itéletére bizuk, vajjon hogyan tárgyalatnak ilyen és hasonló más ügyek, és hogyan döntenek el a román és székely lakók felebbezése a municipális képviselő testületekben és az ezek által választott hivatalnokok előtt, ha a szász kir. és mezővárosok oly tulságos számú képviselőt kapnak a municipiumban, a minőt nekik a ministeri jav. nyujt, és a szász tervezet kíván, és ha a szászvárosi képviselők ezen száma a szász falvak képviselői által rémitő többséggé gyarapodik. Ez esetben a szász nemzet felsőbbbsége és

egyenjogúság megsemmisítése a Királyföldön örökre szentesítve volna.

Be van tehát bizonyítva annak szükségessége, hogy az 1868. 43. t. cz. 10. §-ban kiemelt királyi szabad városok a Királyföldön, melyek az 1870. 42. t. cz. 1. §-sa szerint volnának tárgyalandók, a falusi község képviselőitől teljesen elkülönítsenek; mivel csak így egyenlíthetők ki mind a községek érdekei és eszközölhető az egyenjogúság.

Különben a városokra bizatik az 1870. 41. t. cz. 89. §-sa szerint, hogy önmagukat átalakítsák; és erősebb s helyesebb lenne, hogy ezen városok az imént említett törvény értelmében úgy, mint minden magyarországi szabad kir. városok, szervezkednének és átalakításuk önkaratukra bizatnék.

A közlekedési eszközök hálózata.

Az államutak hálózatára nézve a kormány azon nézetből indul ki, hogy a vasutakkal párhuzamos utak jövőre nem az állam, hanem az illető vidék költségén tartandók föl. Az utak három sorozatban országtatnak föl.

Első sorozat. 1. A Buda-bécsi utvonalból, mely eddig egész hosszában állami kezelés alatt volt az Ujszőny-mosonyi szakasz 10 1/8 mérföld hosszúságban az illető vidék kezelésébe adandó át miután ezen vonalon a forgalom igényeit a Bécs-ujszőny vasutvonal és dunai hajozás kielégítik, mit leginkább azon körülmény igazol, hogy a kihagyatni javasolt utszakazon a nehéz forgalom napenként csak 30—40 igavonó állatot tesz.

2. A Buda-gráci államutból, mely eddig egész hosszában állami kezelés alatt volt, a Buda-eszéki államut kiágazási pontjától, vagyis Promontortól kezdve a Veszprémig terjedő 12 3/8 mérföld hosszú utszak az a vidék kezelésébe adandó át, minthogy ez irányban a közforgalmat a déli nyugoti vaspályák közvetítik; különben a közúti forgalom e vidéken oly jelentéktelenné vált, hogy az naponként alig emelkedik 100 igavonó alátra.

3. A Mohács-vasvári államutból a vidék kezelésébe átadandó: a Mohács-pécsi 5 1/8 mérföld hosszú utrész, miután az ezen vidéket átszelő Mohács-pécsi és Pécs-bárcsi vasut az ottani különösen közszállítási forgalmat teljesen kielégíti ezen utnak állami költsélen leendő további föntartása tehát nincs indokolva.

4. A Taplocza kanizsai államutból a Keszthely kanizsai 6 1/8 mérföld hosszú utszak az a vidék kezelésébe adandó át, mert ezen ut párhuzamos lévén a déli vasutal, csak is a Keszthely és Kanizsa közötti helyi forgalom közvetítésére szolgál.

5. Losoncz-zolyomi állami ut 7 7/8 mfd hosszban szintén az érdekelt vidék kezelésébe átadandó.

6. A Vác-selmecei államutból a Tomparétsági 4 mfd hosszú utszak az érdekelt vidék kezelésébe adandó át, miután a sokkal fontosabb Szobbtompai utszak kiépítése, mely a fölvidéket a Du-

nával, illetőleg az osztrák államvasutal rövidebb irányban közvetlen összeköttetésbe hozza, javaslatba hozatik.

7. A pest-kassa-dukai államutból az érdekelt vidék kezelésébe első sorban átadandó: a gődöllőkassai 30 4/8 mfd hosszú utszak, mert az ez irányban már létesített, s a főnti utszakassal párhuzamosan vonuló magyar államvaspály a vidék közforgalmát annyira kielégíti, hogy e vonalon Miskolcz és Kassát kivéve, a közúti forgalom napenként tesz 200 igavonó állatot.

8. A torda-nagyszében-brassói államutból a torda-szászsebesi 11 5/8 mfd hosszú utszak az érdekelt vidék kezelésébe átadandó, nem csak azért, mert párhuzamos a vasutal, hanem mivel az ottani vidéket körülövedző vaspályák annyira kielégítik Alsó-Fehér, Torda és Küküllő megyék ez irányban forgalmát, hogy ezen utszakassal továbbra is állami kezelésben hagyása fölöslegessé vált.

9. A Nagyvárad-brassói állami utból az érdekelt vidék kezelésébe első sorban átadandó: a Nagyvárad-m.-vásárhelyi 35 mfd hosszú utszak, mert a keleti vasut építése óta a forgalom, ez államuton tetemesen csökkent, s a kereskedelem igényeit ma már a vasut elégti ki.

10. A Segesvár-n.-szebeni állami utból átadandó az érdekelt vidék kezelésébe a Segesvármegyési 3 5/8 mfd hosszú utszak, mert ennek forgalma a mellette elvonuló vasut és ezen vidéket körülövedző állam- és vasutak által van közvetítve.

11. A Kis Zombor-Arad-dobrai 25 7/8 mfd hosszú államut az érdekelt vidék kezelésébe átadandó, mert ugyanazon vonalon vasut fog épülni.

12. A piski-hátszegi 9 1/8 mfd hosszú államut az érdekelt vidék kezelésébe adandó, mert egyrészt a piski-petrozsényi pályával párhuzamos, másrészt, mert Erdély már Lvugosnál összeköttetésbe hozatik a Szeged-Temesvár-szászsebesi államutal.

13. A Debreczen-fehértemplomi államutból az érdekelt vidék kezelésébe átadandók: a) a B-Ujfalud-szalontai 10 3/8 mfd és b) Az Arad-versecei 17 mfd hosszú utszak, mert ezek mellett párhuzamos vasutak vonulnak el.

14. A Varasd-zágráb-károlyvárosi államutból érdekeltései kezelésébe átadandó a Zágráb-Károlyvárosi 7 4/8 mfd hosszú utszak, nem különben ennek folytatása a Luiza-ut Fiumeig; mert az elsőhez párhuzamos vasut már kivan építve, a Luizaut fentartására pedig a mostanáig érvényben volt szabadsalom megszünte után, tekintve azt, hogy ugyanazon irányban államvasut épül, s a nemzetközi kereskedést mindenesetre ezen vasut közvetítendő, az állam hivatala nem lehet.

15. A Pozsony-vasvári államutból az érdekelt vidék kezelésébe első sorban átadandó a Körmen-d-soproni 11 3/8 mfd hosszú utszak, mert a nyugoti vasut Körmen-d-szombathelyi és a déli vasut Szombathely-soproni szakaszaihoz párhuz-

TÁRCZA.

„BÁNFY DÉNES“

(korrajz két kötetben).

Irta

Komáromy Ferencz.

Második kötet.

XI.

Az őszanya.

— Majd csak feledém — folytatja Bánffy — ezen szerencsétlen nőnek szokása vala őszanyának felöltözödvé éjjelenként a kápolna padlás grádcán leereszkedni s rémes hahotázással bolyongani a folyosókban. Kezdetben azt hittem, hogy őrülsége lázrohamának czéltalan és öntudatlan jelentkezése, de csakhamar meggyőződtem, hogy az őrülség köpeny, hogy alatta ármány és fortély lappang. Ő a folyosó őreit eléríteni, gyermekét ellopni akarta.

Mária borzadályllyal és meghatottan hallgatja az elbeszélést.

— Irtozatos éjszaka vala — folytatja Bánffy — a vihar tombolt és üvöltött... a kizszakasztott ajtókat és ablakablakokat csapkodta... Éjfél volt. Nem tudtam aludni. S im a folyosón egyszerre megharsan a rémes hahotázás és kísérteti halálbogyó sivatás... Az őrök elszaladnak... Ajtom előtt az őszanya lépteit hallom, és hallom rikácsoló hangját. „Itélet!.. Isten itélet!.. pallos!..“ E szavak után ajtom, mintha a szél szakasztotta volna fel, hátra csapódik, az inkább mint valaha eltorzított rém alak belép, s egyenesen a bölcsőhöz rohan. A kis Katalin már másfél éves volt, de még folyton szobánkban a bölcsőben hálattuk... az eszevesztett anya fölragadja a gyermeket és távozni akar, de ez már több a tréfánál és őrülségnél, gondolám magamban, s felszökvén ágyamból, utána rohanok, az ajtónál beérem és nyakon ragadom. Ő ekkor gyermekét balkarjára

kapja, jobbjával tört ragad, küzd és megsebez... én sem valék rest, tört és gyermeket elragadok tőle, az őrjóngót kilököm s az ajtót becsukom utána. Ajtómon még soká zörgetett... révézetesen... kísérteti sivatással kiáltotta: „pallos!.. pallos!..“ Most is irtózáttal gondolok a rémes jelenetre... A boszorkány szavai jóslatszerűek is lehetnek. Teleki Mihály tegnap nálam volt... kölcsönös ígéretet tettünk, kezét adtuk... baráti poharat üritettünk. Ellenségeimről nem félek Mária, de ezen barátság ovatosságra int, ez áldás és átok is lehet... Inkább mint valaha — bibor és pallos hajszálon függenek fejem fölött. A sors melyiket görditi alá, attól függ mennyire tudok ovatos lenni és miként cselekszem!.

— Kinek sikerülne dacolni a sorssal, hanem nekem uram! ki valódi nagy szellem, páratlan hő és vitéz katona vagy!

— De nem a mostani kor szülöttje, most a hűségnek és becsületességnek magya is kiveszett s helyette kétszínység és tettetés du dvája tenyészik!

— Tereptened kell korszakot, történelmet! nagyobbra vagy születve, minthogy alkalmazkodhatnál!

Bánffy mellét dagadni, emelkedni éri... E hölgy az egyetlen lény, ki szellemét fölfogni, törekvése és czélja magosságát érteni és méltányolni képes.

— Mária!.. szól Bánffy lelkesülten — te nemed és kortársaid gyarlóságai és bűnei fölött állsz!.. te a nagy műnek, mely a pogány kényuralom tronját megfogja dönteni, segélyezésére vagy hivatva!.. s hogy hivatásodat betölthesd el kell hagynod e házat!

Máriának arcán eddig remegés és félelem volt felismerhető, a szende, szemérmes, de ellentállani nem tudó hölgy remegése... hisz más szódszor van már jelen éjjeli órákban, tanuk nélkül magán szobájában azon férfunak, kit évek óta a tőkély, nagyság és jellem eszményképének rajzol lelke elé rajongó képzelgése... most azonban, midőn hallja a végzetes szavakat el kell hagynod a házat, véletlen és váratlan meglepetés

metsző fájdalomnak kifejezése villan meg arcuzlatán.

Bánffy figyelmét az arcz fájdalmas rángása nem kerülte el s mentegetődzve folytatja:

— Közel a határszélhez csak megbizható kezek közvetíthetik levelezéseimet... Aztán ezen alakoskodás már feltűnő kezd lenni!

— Igazad van kegyelmes ur! — szól Mária fájdalmas sohajjal — távoznom kell! De vajjon nem tulbecsülöd-e erőmet, kegyességemet... gyenge nő vagyok, alig tudok valamit az önmegadáson és önfeláldozáson kívül!

— Vajha valamennyien, kik szolgálatomban vannak, fölruházva volnának ezen erényekkel... de nincs egyetlen lény környezetemben, kihez bizodalalmam volna. Mit töled kívánok Mária, hűség és szigorú hallgatás!

— Ha hűség, ha hallgatás mit kívánsz, biztosítalak, hogy csalódnai nem fogsz — szól Mária, fölegyenesedvén s alakja visszanyeri szilárd, fenséges tartását, hangja a lelkesültség ezüst csengetését — életemet az ügynek szentelem, gondjaim, búszkeségem és hő szerelmem tárgya hazám és vallásom leend. Midkettőnek megifjodást, jövőt és életet csak a nyugati cultura terjedése és uralma biztosít.

— Most tehát a dologra! Bécsi ismerőimmél tudatom kell időnkint az eseményeket, melyek ezen gyámoltalan hazában előfordulnak; de meggyőződtem, hogy elleneim figyelmesek, s inkább mint valaha, kémekek vagyok környezetem. Mária! Deesen tul a hegyek közt szerény falucskában, melynek főépületei a templom és papi lak istenfő pásztornepek lakik. E falu határát nem dulta ellenség s minden utas utjából annyira félre esik, miszerint hadjáratok, portyázók, zsványok nem látogattak soha. It fogsz lakni a papnál, ki egyszerű, de becsületes ember. Leveleimet nekéd czizezem, te pedig a nagy peccsét alatt talált kisebb leveleket megküldöd Szathmárra, Kassára a német parancsnokoknak, valamint a kapott válaszokat beborítékozva, lepecsételve nekem czizezed. Ha a papné vagy papot tudnivalgy nyugtalanítja, azt mondd, fivőreddel levelezek, ki

német katonatisztskit szolgálatomba léptetni óhajtásod. Egész falu az én jobbágyom, köztük lovas emberek is vannak, kik szolgálatodra leendenek!

— De ha a nagy-asszony által félreértetnénk? — szól nyugtalansággal Mária.

— Akkor fölfedezek mindent s a levelek tartalma megnyugtatta őt!

— Az én jó urnőmtől megválni fájdalom, és eltávozásomat hogyan adjam tudtára?

— Arról is gondoskodva van, holnapután pünkösdi első napja, te gyónás végett és házadat megtekinteni Kolozsvárra fogsz keredzni, három napi kimaradásod feltűnő nem lesz, azalatt magam is megfordulok Kolozsvárt s hirt hozok felőled, hogy beteg lettél, vagy Magyarhonba nőrokonodhoz távoztál, szóval a körülményekhez képest beszélek s végre is ha az őrdög nem segít, az én jó Kátám előtt mindent fölfedezek.

— Tedd azt kegyelmes ur mentől hamarabb, áldott jó lélek ő, kit megcsalni bűn nélkül nem lehet!

— Légy nyugodt azon, leszek, hogy távolléted mentől rövidebbre terjedjen!..

— Hiszem — folytatja a hölgy, de csak Isten tudja meghatározni azt... épen azért engedj meg egy kérést... Légy kegyelmes ura Kászóninak!

A hölgy arcát önkénytelenül elfutja a pír... de éri, hogy a válás ezen ünnepélyes pillanatában felednie kell a bosszu művét és az elkövetett rosszszért jóval kell fizetnie.

— Ő heves, nyers és bárdolatlan, de szive és jelleme van... ismerem őt serdülő korom óta... ő már akkor nagyon, de nagyon szeretett, s ha érzelmeimnek urnője tudtam volna lenni, talán mindkettő boldogabbak volnánk!.. Jeggyűrűjét viszszadtam m értózáttal gondoltam oly családi életre, melyben a nő nem szereti férjét, s mégis naponként kezén látja piroslni vérének első jegyességének.. Oh de ő nagyon szoreacsétlen és kérlek kegyelmes ur... Légy pártfogója, lég kegyelmes ur!

— Igérem Mária!..
(Folyt. köv.)

mos, forgalma pedig jelenleg is csak 100—200 igavonó állat.

Ezen az állam kezeléséből az illető vidék kezelésébe bocsátandó utak helyett ellenben az államutak sorába felveendőek lesznek.

1. A Kisczell-parndorfi 11³/₈ mértföld hosszú utvonat, mely Vas, Sopron és Moson megyéket Kapuvár irányában átszelvén, két egymástól távolfekvő gazdag vidék közötti kölcsönös forgalom fenntartására szolgál, s a Bécs-újzónyi, Győr-Sopron-ebenfurti és a magy. nyugoti vasutvonalakat összekötve — az ottani ipar s kereskedelem fejlődésére döntő befolyást gyakorolni van hivatva.

Ezen ut egészen újból levén építendő, mértföldenként 80,000 ft, összesen 910,000 ft költséget igényel.

2. A Barcs Kaposvár-paksi 21 mfd hosszú utvonat első sorban állami kezelésbe veendő, mert ezen utvonat nagyobb területeket hoz egymással és a Dunával összekötésbe, melyen termelési és kereskedelmi cikkeikből élénk forgalom várható.

Ezen utvonalból 19 mfd újból építendő, mi mfdenként 160,000 ftot, ösz. 3.040,000 ftot veendő igénybe.

3. A Keszthely-segedei utvonat 16⁴/₈ mfd hosszban első sorban állami kezelésbe veendő, miután oly területen és irányban vonul át, hol a közforgalom élénksége mellett is, államilag biztosított közlekedés nem létezik.

Ezen utszakas Zalamegyét közepén metszve át, a Balaton börtormelő vidékét összeköti Stájerországgal és ezen vidék terményeinek kiviteli útjául szolgál. Ezen utvonalból kiépítendő 11²/₈ mfd, mely mfdknt 80,000 ftot, összesen 900,000 ftot igényel.

4. A rozsnyó-késmark-szendeczi 15 mfd hosszú ut első sorban veendő állami kezelésbe, miután Felső-Magyarországnak leggazdagabb iparvidékén Szepesmegyén vonul keresztül, hol más állami közlekedés nem létezik; továbbá, mert ezen nemcsak kereskedelmi, de egyszersmind fontos hadászati jelleggel is bíró ut oly irányban vezet Gácsországra, hol a Kárpát-hegység határvonalán 29 mfd távolságra közbeeső kiágazás nem létezik. Ezen vonalból 3⁶/₈ mfd átépítendő lévén, ez mértföldenként 60,000 ftot, összesen 225,000 ftot veendő igénybe.

5. A Szob-szemerédi 4⁴/₈ mértföld hosszú utszakas első sorban állami kezelésbe veendő, mert az Ipoly-völgyén — a Duna és az államvaspálya egyik legélénkebb forgalmi gyújtópontjától, t. i. Szobtól felső Magyarország iparvidéke Selmeczbánya felé egyenes irányban oly összeköttetést létesít, melyre egy nagy iparvidék közforgalmának szüksége van. Ezen ut egészen újból lévén kiépítendő, mértföldenként 80,000 forintba, összesen 360,000 ftba fog kerülni.

6. A Kapi-szvidniki 5³/₈ mértföld hosszú ut egyenes összeköttetés létesítése által a mostani Bártfa felé kerülő képező 8⁷/₈ mértföld hosszú államutszakas 3¹/₂ mértfölddel megrövidíthető s az illető érdekeltég kezelésébe lesz bocsátható és évenként 12,000 ft. föntartási költség megtakarítható. A kiépítendő utszakas 322,500 ftba kerül.

7. A Füzés-Abony-püspökladányi 10⁴/₈ mfd. hosszú utszakas első sorban állami kezelés alá veendő, minthogy ezen ut által oly területek hoztának összeköttetésbe, melyek eddigelé biztos közlekedési eszköz hiányában és a közbenső Tisza folyó által egymástól el zárva valának, s az év bizonyos szakában egyáltalában nem érintkezhetek. Az utvonat 1.240,000 ftba fog kerülni, a Tiszán át építendő állandó hid helyreállítása pedig egy millió ftba.

8. Az Ungvár-uzsoki 12¹/₈ mfd hosszú utszakas szintén első sorban veendő állami kezelésbe, mert Gácsország felé ott létesíti az összeköttetést, hol eddig Dukla és Jablonicza közt 25 mfd távolságra a határon állami ut ki nem vezetett. Ezen utvonat egészen ki lévén építve, annak csak további föntartása szükséges.

9. A Munkács-veresmarti 7⁴/₈ mfd hosszú utszakas első sorban veendő állami kezelésbe át. Ebből 1⁷/₈ mfd újból építendő, s összesen 150 ezer ft szükséges.

10. A Felsőbánya-bárdalvi 4 mfd hosszú ut állami kezelés alá veendő, s az összes költség 122,500 ftba rug.

11. A Huszt-toronyai 12²/₈ mfd hosszú utvonat azon indokokból veendő állami kezelésbe, mert az ország határvonalán ez irányban 15 mfd távolságra nincsen kifelé vezető közlekedési eszköz. Ezen utvonalból még 8²/₈ mfd újból építendő s ez kerül összesen 660,000 ftba.

12. A Nyiregyház-N.-Károly-csucsai 25³/₈ mfd hosszú utvonat állami kezelés alá veendő, mert ezen ut által Erdély és Felső-Magyarország oly külön természetű vidékei köttetnek össze, melyek termelési és kereskedelmi cikkeiknél fogva egymásra vannak utalva.

Ezen utvonalból kiépítendő 15⁴/₈ mfd, melynek kiépítése mértföldenként 120,000 ftot, s így összesen 1.860,000 ftot igényel.

13. A Moiszin-Romuli-besztercei 12²/₈ mfd hosszú utvonat első sorban veendő állami kezelése, mert Erdély és Máramaros határterületét ke-

resztben metszi át és ott létesít egy államilag biztosított közlekedést, a hol eddigelé Magyarország-ból 20 mfd kerúlással volt elérhető az Erdélyország nyugati részéhez való hozzáférhetőség.

Ezen utvonat 8 mfd egészen újból építendő, mely építés költségei a helyi viszonyok nehézségei miatt mértföldenként 150,000 ftba, az egész vonalon 1.200,000 ftba fog kerülni.

14. A Szászrégen-tölgyesi 19³/₈ mfd hosszú és 15. a Ditrő Csik-Szereda-kézdivásárhelyi 16¹/₈ mfd hosszú utvonatoknak állami kezelésbe leendő fölvétele, az ott létesítendő vasutaktól tétetik függővé.

16. A Nagyvárad-dévai 23¹/₈ mfd hosszú, és 17. a Gyula-halmági 15⁴/₈ mértföld hosszú utvonatok állami kezelésbe veendőek, mert a 350 □ mértföldnyi területet, mely részben vaspályák, részben közutakkal van körülveve, ezen vonalok kapcsolatos összeköttetésbe hozzák a vasutakkal.

A Nagyvárad-dévai utból még 6⁷/₈ mfd kiépítendő, melyre összesen 411,250 forint; a Gyula-halmági utvonalból még 10⁴/₈ mértföld helyreállítandó, erre összesen 1.680,000 forint lesz szükséges.

18. A Radnót-medgyesi 6 mfd hosszú utvonat első sorban állami kezelésbe veendő föl, mert Marosvásárhely-N.-Szecben és a vörös-toronyi szoroson ki Havasalföldre a legegyszerűbb irányban oly összeköttetést létesít, mely kereskedelmi és hadászati fontossággal bír. Ez utból 4⁴/₈ mfd újból építendő, s ez összesen 630,000 ftba kerül.

19. A Fehértemplom — orsovai ut első sorban veendő állami kezelésbe, mert ez a Duna mentén a forgalmat közvetítő egyedüli vonal.

20. A Nagy-Becskerek — alibunari 7⁷/₈ mfd hosszú utszakas, mely Torontálmegye és a határ-ördvidék csomópontját köti össze. A költségek 1.811,250 ftba rugnak.

21. Az Illova — Lipik — gradiskai 6 mfd hosszú utvonat, mely a szlavin uthalózatot Török-Horvátországgal köti össze.

22. A Segesvár — fogarasi 7 mfd hosszú utvonat szintén első sorban veendő állami kezelésbe, miután létesítése az ottani vidékre nemzetgazdasági szempontból föltöte kívánatos, de honvédelmi tekintetben is nagy fontossággal bír.

Második sorozatban a következő állami utak volna az illető érdekeltég kezelésébe bocsátandók: 1. A Mohács — varasdi államutból a Kapos — csakornyai 16³/₈ mértföld hosszú utrészt. 2. A Kapi — Bártfa — szvidniki 8⁷/₈ mértföld hosszú kerülő ut; 3. A Kassa — jabloniczi államutnak Munkács-Beregszász-tiszaujlaki 6⁴/₈ mfd hosszú utszakas; 4. A Sziget-Nagybánya-kolozsvári államutból a Bártfalva-Kapnikbánya-felsőbányai rész. 5. A Nagyvárad-brassói utvonalból a Héjasfalva-brassói utszakas.

Második sorban állami utak közé veendőek: 1. Kaposvár boglári 6⁷/₈ mfd. hosszú utszakas, mint folytatása a Pécs-kaposvári államutnak; 2. a Nyirbátor-tiszaujlaki 8²/₈ mfd hosszú utvonat; 3. a Brád-tordai utvonat; 4. a Lugos-Versecz-panosvai 18 mfd. hosszú utvonat.

Harmadsorban kihagyandók az államutak közül: A Lugos-zsuppai 5 mértföld hosszú államut; 2. Az Eszék-vukovári összesen 4 mértföld hosszú, de jelenleg csak 4³/₈ mértföld hosszban állami kezelésben álló utszakas; 3. Az Eszék-pozsegai 10 mértföld hosszú és 4. az Illova-sziszeki 6⁷/₈ mért föld hosszú államutak, végül 5. a Pozsony-varasdi államutból a Soprony-pozsonyi 10¹/₈ mértföld hosszú utszakas.

Ellenben harmadsorban veendőek állami kezelés alá: 1. A szatmár-nagybányai 9 mfd hosszú utszakas; 2. a debreczen-miskolczi 12⁶/₈ mfd hosszú utvonat; 3. a dunavecse-bezdáni 16⁶/₈ mfd hosszú utszakas; 4. a Nasicziakovári 5 mfd hosszú utszakas; 5. a körös-belovár-daruvári 10¹/₈ mfd hosszú utvonat, végre 6. a fume-zengkarlopagói 18 mfd hosszú ut.

A jelen javaslat szerint tehát a mostani 832²/₈ mfd állami utból az első sorozatban 209⁵/₈ mfd bocsátatik az érdekeltég kezelésébe és 278²/₈ mfd vétetik államkezelésbe, úgy hogy az államuthalózat hossza az első sorozatba vett utak kiépítése után 6000⁷/₈ mfd.

A második sorozatban az érdekeltég kezelésébe bocsátatik 47¹/₈ és fölvétetik szintén 48¹/₈ mfd, úgy hogy az államut hálózat hossza megmarad változatlanul; végre

a harmadik sorozatban 32⁴/₈ mfd bocsátatik az érdekeltég kezelésébe, míg 71⁵/₈ mfd új államut vétetik fel; úgy hogy az államut hálózatnak hossza a harmadik sorozatba felvett vonalok kiépítése után lesz 940 mfd vagyis 107⁶/₈ mfd-dal több a mostaninál.

— **T. olvasóinkat kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket mihamarabb megújítani nehogy a lap küldésében fenakadás történjék**

— **Gizella királykisasszony** lakodal-mára. „Több fővárosi polgár és képviselő” aláírásával a következő sorokat vette a „Ref.”: „Igen t.

szervező ur! Számos polgártársunk ösztönzése folytán batorkodunk a tisztelt szerkesztőség teljes tisztelettel fölkérni, miszerint a következő hazafias indítványt s kívánalmat becses lapjában közölni sziveskedjék. Tudjuk mindnyájan, hogy felséges királyunk lánya, főhercegnő Gizella menyegzője folyó hó 20-án fog megtartani. Igen illő dolog lenne, ha fejedelmünk e családi nagy öröm ünnepélye az ország szívében, a fővárosunkban is, a magyar kormány által egy a fővárosra nézve nagy horderejű, s a népre nézve jótékony úgy mint méltányos „cselekvény” által megünnepeletnék s így annak emléke a nép szívében örökké föntartatnék. Szebben és emlékezetesebben pedig azt alig lehetne megünnepeelni, mintha a finanszminiszter ur az általán gyűlölt „hidvámot” a gyalogjárókra nézve — mi a fővárosi lakosság, jelesen a szegényebb osztályu népre nézve egy valóságos nyűgöt képez, s a mi a már törvényesen egyesített „Budapest” fővárosunk kellő közepette egy oly példátlan „anomalia”, hogy azt ennél fogva már sokáig föntartani úgy se lehetne — folyó év april 20-án fogva megszüntetni kegyeskednék, úgy, hogy e napon a főhercegnő menyegzőjével együttesen Pest és Buda valódi egyesítése is — mi a föntérintett választófal leromlása nélkül alig volna képzelhető — a nép által lelkesen megünnepeletnék, és a menyegző tiszteletere pedig maga a főváros fényesen kivilágosítatnék. Ez aztán egy valóságos örömteljes és örökké emlékezetes népünnepele lenne!”

— **József főherceg** itt mulatása rövid ideig tartott s kedden reggel hajnali 4 óratját már elutazott M.-Vásárhely felé.

— **A nagyhét** itt van ez a kegyelet s valóságos legszébb ünnepe, a husvétot az emberiség felekezeti különbség nélkül mindig a legünnepelesebben szokta megülni. Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy Pichler Bodog karnagy a „dalkör” közreműködése mellett jól összeállított orchesterum működtetése által emeli a szent ünnep magasztosságát és pedig nagy pénteken, szombaton a támadásnál, husvét első és másodnapján.

— **Magyar Kalifornia.** Mint Gy.-Orsziból (Gyöngyös mellett) írják, a Földvály-család birtokán nagyszerű fölfedezést tettek. A birtokon kőszent, aranyt, cinóbort, tajtkövet s opált találtak. A helyet ásní fogják tovább.

— **A műkedvelői szövetség** vasárnapi előadása a páratlan bérletszámra esik.

— **Fellner Sándor** műegyetemi tanuló, a világtárlatra igen csinos arcképet készített Deák Ferenczről s azt engedély folytán be is mutató az öreg urnak, ki szívólyesen fogadta a 16 éves tehetséges ifjut.

— **Egy a székely** határőr-gyalogságnál szolgált, a hazai magyar, román és német nyelvet szóban és írásban tudó, a gazdasághoz értő, egyedül való egyén, igen méltányos feltételek mellett ajánlja szolgáltatást városban vagy a vidéken, társulatoknál, gyároknál mint felügyelő, gazdaságnál mint számtartó stb., tudakozódók kéretnek leveleiket Nagy-Enyedre, B. F. czim alatt poste restante küldeni.

— **Birtok eladás.** Gróf Csáky, nagyalmási birtokát Leitner F. bécsi bankháznak adta el; a 10,000 kat. holdból álló birtok rendszeres kezelését Popper Károly pesti születésű jószágigazgató vette át, ki mint a „N.-Várad” írja, nemcsak a birtok berendezése és kezeléséhez ért, hanem mint derék, humánus ember és jó hazafi, a környék jólétét is szem előtt tartandja.

— **Gyilkossági kísérlet.** Egy férj — helybenlakó polgár — ki nejevel hosszabb idő óta viszálykodásban élt; az ablakon át nejeire lőtt. A golyó szerencsére nem talált, de igen az általa szétzúzott s a nő szeme közé szort üvedgarabok; a nő látműszere ugyanis tetemesen meg lett sérve A férj, mint halljuk elfogatott.

— **Súly (scorbut) járvány** ütött ki, a helybeli királyi törvénytörő fogdájában letartóztatott rabok között, valószínűleg a foglalkozás (s ezzel egybe kötött mozgás) hiány miatt.

— **Közgazdaság.**
A nagyobb birtokosoknak most tagosítás előtti, ámbár birtokaik kiterjedését tekintve: nincs kielégítő jövedelmek.
De majd mindegyiknek van kizárólagos joggal több holdakra menő birtoka, melyen tetszése szerint gazdálkodhatik. Termeszetes földje természetével megegyező gabonát, vagy nyári takarmányt. Allíthat luczernást, répást, nyári istállózat ha nem is minden marhájjal.
Ezek most is nagyobb részint nélkülözhetik a közös csorda használatát. Ezeknek most is van szebb lovok, szebb szarvasmarhájok, szebb és jobb faj sertések. Ezek még a mostani szerencsétlen három nyomású gazdasági rendszerünk mellett is kevés költségbe kerülő körülszancsolással az ugarba is természetesen nagyobb földjeiken nyári takarmányt, állíthatnak luczernásokat, répásokat. Szóval ámbár ezek tagosítás előtt is élhetnek inkább mint

a kis birtokosok: mégis óhajtkák a tagosítást. Óhajtkák pedig azért, mivel bővebb ismeretek, józabb felfogások, olvasottságok miatt inkább feltudják fogni annak hasznát, — mint mi kisebb birtokosok.

De leginkább azért óhajtkák, mert megunták a sok bosszúságot, határpusztítást, bitanglást és gabona takarmány lopásokat, leginkább megunták pedig a birtokháborítási pereket.

A nagyobb birtokosok tehát nem ellenzik, sőt óhajtkák a tagosítást, és mi nem tagosítunk!

— **Leginkább azért óhajtkák, mert megunták a sok bosszúságot, határpusztítást, bitanglást és gabona takarmány lopásokat, leginkább megunták pedig a birtokháborítási pereket.**

— **A nagyobb birtokosok tehát nem ellenzik, sőt óhajtkák a tagosítást, és mi nem tagosítunk!**

— **Leginkább azért óhajtkák, mert megunták a sok bosszúságot, határpusztítást, bitanglást és gabona takarmány lopásokat, leginkább megunták pedig a birtokháborítási pereket.**

— **A nagyobb birtokosok tehát nem ellenzik, sőt óhajtkák a tagosítást, és mi nem tagosítunk!**

— **Leginkább azért óhajtkák, mert megunták a sok bosszúságot, határpusztítást, bitanglást és gabona takarmány lopásokat, leginkább megunták pedig a birtokháborítási pereket.**

— **A nagyobb birtokosok tehát nem ellenzik, sőt óhajtkák a tagosítást, és mi nem tagosítunk!**

— **Leginkább azért óhajtkák, mert megunták a sok bosszúságot, határpusztítást, bitanglást és gabona takarmány lopásokat, leginkább megunták pedig a birtokháborítási pereket.**

— **A nagyobb birtokosok tehát nem ellenzik, sőt óhajtkák a tagosítást, és mi nem tagosítunk!**

— **Leginkább azért óhajtkák, mert megunták a sok bosszúságot, határpusztítást, bitanglást és gabona takarmány lopásokat, leginkább megunták pedig a birtokháborítási pereket.**

— **A nagyobb birtokosok tehát nem ellenzik, sőt óhajtkák a tagosítást, és mi nem tagosítunk!**

— **Leginkább azért óhajtkák, mert megunták a sok bosszúságot, határpusztítást, bitanglást és gabona takarmány lopásokat, leginkább megunták pedig a birtokháborítási pereket.**

— **A nagyobb birtokosok tehát nem ellenzik, sőt óhajtkák a tagosítást, és mi nem tagosítunk!**

— **Leginkább azért óhajtkák, mert megunták a sok bosszúságot, határpusztítást, bitanglást és gabona takarmány lopásokat, leginkább megunták pedig a birtokháborítási pereket.**

— **A nagyobb birtokosok tehát nem ellenzik, sőt óhajtkák a tagosítást, és mi nem tagosítunk!**

— **Leginkább azért óhajtkák, mert megunták a sok bosszúságot, határpusztítást, bitanglást és gabona takarmány lopásokat, leginkább megunták pedig a birtokháborítási pereket.**

— **A nagyobb birtokosok tehát nem ellenzik, sőt óhajtkák a tagosítást, és mi nem tagosítunk!**

— **Leginkább azért óhajtkák, mert megunták a sok bosszúságot, határpusztítást, bitanglást és gabona takarmány lopásokat, leginkább megunták pedig a birtokháborítási pereket.**

— **A nagyobb birtokosok tehát nem ellenzik, sőt óhajtkák a tagosítást, és mi nem tagosítunk!**

— **Leginkább azért óhajtkák, mert megunták a sok bosszúságot, határpusztítást, bitanglást és gabona takarmány lopásokat, leginkább megunták pedig a birtokháborítási pereket.**

— **A nagyobb birtokosok tehát nem ellenzik, sőt óhajtkák a tagosítást, és mi nem tagosítunk!**

— **Leginkább azért óhajtkák, mert megunták a sok bosszúságot, határpusztítást, bitanglást és gabona takarmány lopásokat, leginkább megunták pedig a birtokháborítási pereket.**

— **A nagyobb birtokosok tehát nem ellenzik, sőt óhajtkák a tagosítást, és mi nem tagosítunk!**

— **Leginkább azért óhajtkák, mert megunták a sok bosszúságot, határpusztítást, bitanglást és gabona takarmány lopásokat, leginkább megunták pedig a birtokháborítási pereket.**

— **A nagyobb birtokosok tehát nem ellenzik, sőt óhajtkák a tagosítást, és mi nem tagosítunk!**

— **Leginkább azért óhajtkák, mert megunták a sok bosszúságot, határpusztítást, bitanglást és gabona takarmány lopásokat, leginkább megunták pedig a birtokháborítási pereket.**

— **A nagyobb birtokosok tehát nem ellenzik, sőt óhajtkák a tagosítást, és mi nem tagosítunk!**

— **Leginkább azért óhajtkák, mert megunták a sok bosszúságot, határpusztítást, bitanglást és gabona takarmány lopásokat, leginkább megunták pedig a birtokháborítási pereket.**

— **A nagyobb birtokosok tehát nem ellenzik, sőt óhajtkák a tagosítást, és mi nem tagosítunk!**

— **Leginkább azért óhajtkák, mert megunták a sok bosszúságot, határpusztítást, bitanglást és gabona takarmány lopásokat, leginkább megunták pedig a birtokháborítási pereket.**

— **A nagyobb birtokosok tehát nem ellenzik, sőt óhajtkák a tagosítást, és mi nem tagosítunk!**

— **Leginkább azért óhajtkák, mert megunták a sok bosszúságot, határpusztítást, bitanglást és gabona takarmány lopásokat, leginkább megunták pedig a birtokháborítási pereket.**

Árlejtési hirdetmény.

Folyó 1873. év **ápril hó 21-ik napján** délelőtt 10 órakora kolozsvári m. kir. mérnöki hivatal irodájában, a nagyméltóságú m. kir. földművelés-, ipar- és kereskedelmi miniszteriumnak folyó év március hó 16-án 3432. szám alatt kelt magas rendelete folytán, zárt írásbeli ajánlattal egybekötött nyilvános szóbeli árlejtés fog tartani, a mint következők:

1) A kolozs-monostori gazdasági tanintézet részére ujonnan építendő gabonásról a megállapított költségösszeg teszen

A kőműves, föld- és kőfaragó munkákra anyaggal együtt	4722 frt 05 kr.
Az ácsmunkákra	2055 frt 27 kr.
Az asztalos és egyéb munkákra	220 frt — kr.
A kovács és a lakatos munkákra	917 frt 17 kr.
A pléhes munkákra	941 frt 44 kr.
Az üveges munkákra	37 frt 44 kr.
Összesen	8893 frt. 37 kr.

2) Ugyanezen tanintézet részére ujonnan építendő két székérszintől a megállapított költségösszeg teszen:

A kőműves és föld munkára anyaggal együtt a két székérszintre össz.	404 frt 32 kr.
Az ácsmunkákra anyaggal együtt a két székérszintre összesen	1861 frt 42 kr.
Különleges földmunkákra összesen	55 frt 45 kr.
Összesen	2321 frt 15 kr.

3. Ugyanezen tanintézet részére ujonnan építendő lábas pajtáról a megállapított költségösszeg teszen:

A föld- és kőművesmunkákra anyaggal együtt	143 frt—kr.
Az ácsmunkákra anyaggal együtt	1019 frt 77 kr.
Összesen	1162 frt 77 kr.

Ezen három pont alatt elősorolt összes építkezések anyaggal együtt tesznek 12,377 frt 19 kr.

Ezen építkezések együttesen képezik az árlejtés tárgyát.

Felhívtnak vállalkozni kívánók, hogy ezen árlejtési tárgyaláson, 5% bánatpénzzel ellátva — mely annak idején vállalkozó által a vállalati összeg 10%-ra lesz kiegészítendő — a kolozsvári m. kir. mérnöki hivatal irodájában személyesen megjelenvén, ajánlatukat tegyék meg.

Az 50 kros bélyeggel ellátott zárt írásbeli ajánlatok az árlejtési bizottsághoz, a szóbeli árlejtés mekezdése előtt benyújtandók, ellenesetben visszatartatnak.

Az írásbeli ajánlatban köteles ajánlkozó vezeték- és keresztnévét, lakását és foglalkozását, továbbá az ajánlati összeget számokkal és betűkkel megírni, valamint azon nyilatkozatot is, hogy ezen árlejtés alapul szolgáló feltételeket ismeri és azoknak magát minden kifogás nélkül alája veti. Az árlejtési hirdetés száma felemlítése mellett az árlejtési bizottsághoz címzendő ajánlat mellé, vagy valamely m. k. adóhivatal pénztárnál letelt és az ajánlati összeghez mért bánatpénzről szóló nyugta vagy maga a bánatpénz készpénzben vagy állampapírban, ez utóbbi a napi börzei ár szerint számítva melléklendő.

Az építésre és árséftésre vonatkozó irományok, tervek és feltételek a kolozsvári m. kir. mérnöki hivatal irodájában a hivatalos délelőtti órák alatt megtekinthetők.

Kolozsvárt, 1873. év ápril hó 2-án.

A m. k mérnöki hivataltól.

(Utánnymat nem díjaztatik.)

Hirdetmény.

Alóírt tisztelettel jelenti a. n. é. közönségnek, hogy **b.-középutczában** a „**Kisegítő pénztár-egylet**“ melletti földszinti

bútorraktárát

a legziletesebb és legnagyobb választéku bútorakkal ujonnan berendezte s ezek nálla a legjutányosbb árban és felelősség mellett kaphatók.

Kaphatók továbbá alóírt gyárában épületekhez szükségelt készletek u. m. padozatok, tölgyfa koczák padozathoz, több száza menő kész ajtók, ablakrákák, táblák sat. s mind ezek tökéletesen jól kiszaradt ép anyagból elkészítve.

Ajánlja továbbá Hunyadmegyében Zsobok határan felfedezett nagyválasztéku s bár mely nagyságu kőablakait, melyek felülmúlják ugy szilárdságukra, mint szépségükre a külföldi márványablakait.

Elvállal továbbá szakmájába vágó mindenféle megrendeléseket, melyek gyors és felelősség melletti pontos teljesítésére magát kötelezi.

Bizván a nagy érdemközönség eddigi kegyes pártfogásában s ajánlva magom ovábbra is.

Haller Ferencz,

asztalos mester.

752

8—10

Eskoros rohamokat (Nyavalyatörés)

gyógyít levelezés útján a eskor szakorvossa **dr. O. Killisch,** Berlin, Louisenstrasse 43. E pillanatban 1000-nél több beteg van kezelése alatt.

661 49—*

(772)

Legnagyobb nyeresémi valószínűség

260 húzásra.

ezek közül

13 főnyeresémi	300,000 forintos,
2 főnyeresémi	280,000 forintos,
2 főnyeresémi	250,000 forintos,
7 főnyeresémi	220,000 forintos,
8 főnyeresémi	200,000 forintos,
5 főnyeresémi	150,000 forintos,
2 főnyeresémi	110,000 forintos.

és más számos 100,000, 60,000, 50,000, 40,000, 30,000 forintos stb. nyeresémi játszhatni egy részletjeggyel

Játéktársulatunk A. csoportozata

által, 18 résztvevő közt, 25 évnegyedes 7 frt részletfizetéssel.

Ezen kedvelt csoportozat magában foglalja

az Ausztriában létező összes állam- és magánkölesön-sorsjegyeket,

melyek árfolyam szerinti eladásából befolyó összeg a résztvevők közt teljes befizetés után egyenlően felosztatik. A törvényes bélyeg-illeték ezen okmányért egyszerűenkorra 1 frt 20 kr.

Mindjárt az első évnegyedes 7 frt részlet befizetésével játszani a következő sorshuzásokra:

1864-ki sorsjegyek

ápril 15-én. Keglevich sorsjegyek május 1-én, salzburgi sorsjegyek május 5-én, insbrucki sorsjegyek május 3-án, magyar díjsorsjegyek május 15-én.

A legközelebbi sorshuzásokra

ajánljuk játéktársulatunkat

20 darab 100 frtos 1864-iki sorsjegyre, negyedéves részletekben 9 frtjával, vagy havi részletekben 8 frtjával, bélyeg 2 frt 55 kr.

20 darab 50 frtos 1864-ki sorsjegyre, negyedéves részletekben 5 frt, vagy havi részletekben 4 frt, bélyeg 99 kr. Huzás ápril 15-én, főnyeresémi 220,000 frt.

20 darab 100 frtos magyar díjsorsjegyre, negyedéves részletre 7 frtjával, vagy havi részletre 6 frtjával. Huzás május 15-én, főnyerő: 150,000 frt.

20 darab braunschweigi sorsjegy havi részletre 2 frtjával. Huzás május 1-én, főnyerő: 20,000 taller.

Ezen csoportozatoknál az első részlet lefizetése után rögtön minden résztvevő 20 darab sorsjegyre játszik és nyeresémi esetén a nyerőnek 20-ik része azonnal készpénzben kifizetetik. Valamennyi részletlefizetése után minden résztvevő egy sorsjegyet kap.

Részletleveleket

egyes sorsjegyekre és tetszés szerinti sorsjegy-csoportulatokra, hol az első részlet befizetésétől kezdve egész egyedül minden nyeresémi játszhatni, eladunk negyedéves és havi részletekben a legelőnyösebb feltételek s a legelőnyösebb összeállítás mellett

Az osztrák iparbank váltóirodája,

előbb Fürst Ede.

Bécs, Stefansplatz Nr. 2.

(Utánnymat nem díjaztatik.)

A kolozsvári

hitelbank és zálogkölesöntársulat

elfogad

készpénz betételeket 100 frittól kezdve **pénztárjegyekért**, a melyek után 6% kamatot fizet. E pénztárjegyek értékét Pesten is felvehetni az **angol-magyar banknál**. A kamatok 3 havonként fizetnek.

A bank **kölesönöket** ad mindennemű értékpapírra, arany- és ezüst tárgyakra s más értékes ingóságokra.

Leszámitól váltókat; vesz értékpapírokat.

Elvállal pénzbehajtásokat váltókra, utalványokra.

Törlesztési kölesönöket eszközöl 500 frittól kezdve telek-könyvezett birtokra 24 1/2 vagy 34 évre; a törlesztés és kamat 8% illetőleg 6 3/4 %-ot tesz.

Egyszermind jelentjük, hogy az „**első magyar**“ általános biztosító társaság főügynökségének vezetését elvállalván, elfogadunk mindennemű **tűz-, jég- és életbiztosítást.**

az igazgatóság.

91—*

(21)

770

4—6

Husvétí piros czukortojások

nagy mennyiségben és kitünő választásban kaphatók, **Tauffer János** piaczsori, és **Tauffer Adolf** belmonostorurczai czukrászataiban, úgy szintén finom, naponta frissen sült

pozsonyi mákos és diós kiflik, kalácsok és kuglofok.

Helybeli ugy vidéki megrendelések gyorsan, pontosan eszközöltetnek.—

775

1—2

Felhívás.

Alsófehérvármegye törvényszékének 1867 márczius 30-án 156 urb. sz. alatti rendelvényével az **ecselői, gergelyfai, kákovai, kápolnai, laazi, limbai, szekási, szecséli, és szecsori**, nemes birtokosok részére a **közhelyek és közerdők szabályozására** beadandó perek kiállítások és folytatásokra hivatalos képviselőül kineveztetvén, a midőn pereim következtében a munkálatob oda juttotak, hogy a felmérés és egyém költségek fedezése, meg részesedés aranya megállítása, a legközelebbi teendő, felkérem a nevezett községi nemes birtokos urakat, **jelen ápril hó 27-én** délelőttre nagyenyedi szállásomon, minden a nevezett községi birtokosok tárgyakat okmányukat magokkal hozván, személyesen vagy szabályszerűleg megbízottuk által együtti értekezletre, annyival inkább megjelenni sziveskedeni, mivel a további teendők, határozott utasítás és költség fedezés nélkül, folytathatók nem lehetnének. — Nagy-Enyeden 1873. Április 5-én

Pávai Vajna Elek s. k. ügyvéd.

4—8

Fogfájást

bármí nemű legyen az, még ha odvasok vagy rökönnyödötök is a fogak, tartósan meggyógyíttatnak a híres indiai kivonat által. Fejűlmulhatlansága miatt e kivonat világ-hírű lett, s egy családnál sem volna szabad hiányoznia. Valódi minőségben 35 és 70 kros üvegekben kapható az egyedüli rak-tárakban **Kolozsvárt: Wolff János** gyógyszerésznél, **Beszterozén: Dietrich** és **Fleischermé, Déván: Rosnyák A.-nél, Nagy-Enyeden: Horváth** Ferenczénél.

760

(694)

22—*

Eladó telek.

Kolozsvárt a főtértől csekély távol-ságra, a májális (házsongárd) utca 36. házszám alatti 2 magyar hold területű telek, a rajta levő három külön lakház és gazdasági épületekkel együtt szabad kéz-ből örök áron eladó. Értekezhetni megirt helyen lakó tulajdonossal.

(618)

5—*

A testi tisztaság

a leghathatósabb és **biztosabb** óvszer minden, főként a járványos betegségek ellen. A mindennemű kényelemmel ellátott

Diana fürdő

e részben mindenki igényeinek telje-sen megfelel. Fürdővel nemcsak csinnal berendezett helyiségekben szolgál, hanem fürdőket káddal együtt is szállítat ki a vá-rostra minden időben, s a ki több-ily fürdőket óhajt használni, előfi-zetés után a legmérsékeltebb árban biztosíthatja a pontos kiszolgáltatást. **Gyengélkedőknek** a meghülés veszélyeinek elkerü-lése szempontjából, egy **üveges zárt koci** áll rendelkezésükre, mely olesó árban bármikor haza szállítja.

Kolozsvárt, november hó 1872

A „Diana fürdő“ igazgatósága.